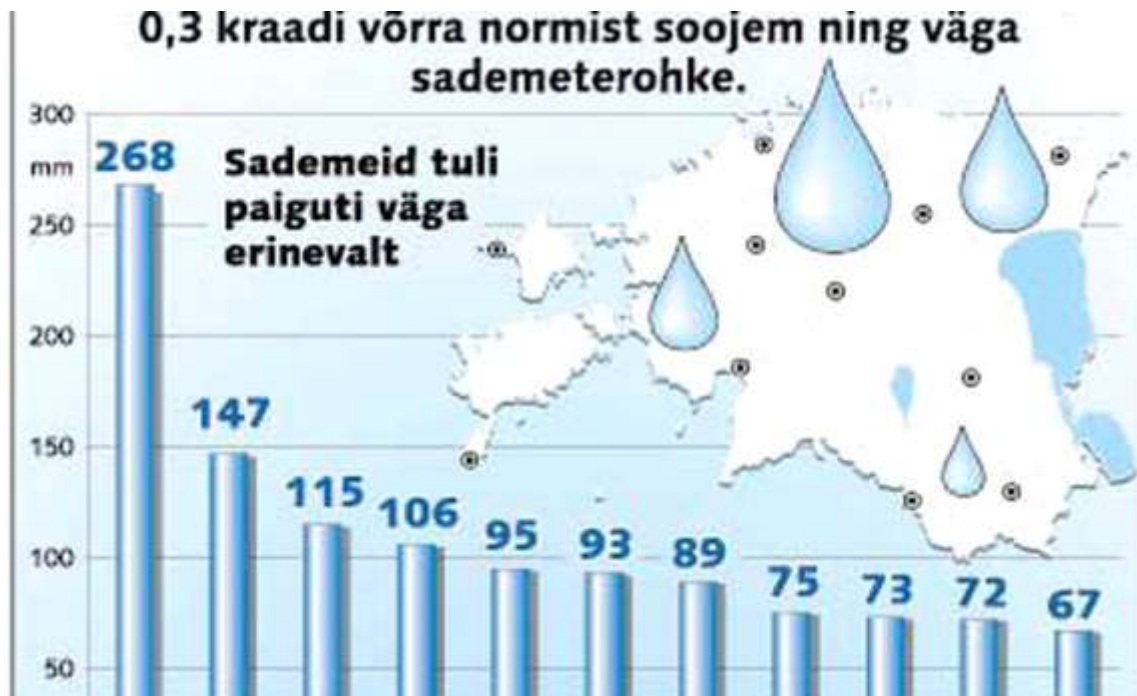

Juuli ei jäänud vihmadega jaanist maha

Autor

Ain Kallis

Tänavune heinakuu rõõmustas peamiselt kummikute, vihmavarjude ja -mantlite müüjaid. Eestimaat jäi rikkuritest päris tühjaks - kõik pagesid nagu rändlinnud kaugemale lõunamaale. Ainult et sealgi polnud ilm alati ja kõikjal puhkamist soosiv.

Seekord ei nurisenud Lõuna-Eesti rahvas, et pealinn saab kõike rohkem kui nemad. Kui Tallinna püüti uputada kuu jooksul isegi kahel korral ning linlased olid roostest pruunid, siis meie ekvaatorile lähemad piirkonnad said ka päikest näha. Ei pääsenud sealsed kodanikud - raske päris uskadagi - aia kastmisest.

Kui kuu lõpul Eesti meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis ilmast kokkuvõtteid tehti, selgus, et riik sai keskmiselt vihmavett 104 mm ulatuses, kõvasti vähem kui juunis (129 mm).

Uputus Tallinnas

Sadude edetabelit juhtis Tallinn, kus viimase, seekord tõelise paduvihmaga tuli kahe päeva jooksul alla 145 mm (kuu pikaajaline keskmine ehk norm on 79 mm). Kogu juuli vihmavesi oleks katnud pealinna ligi 27-sentimeetrise veekihiga. Õnneks sai too veekogus ikka, kuigi raskustega, kuhugi ära voolata.

Üldse armastasid pilved sedapuhku maa loodenurka: palju sadas ka Kuusikul (147 mm) ning Lääne-Nigulas (123 mm). Jällegi oli selgelt näha, kui kasulikud on rabad, mis kui käsnad imesid endasse liigset vett, samal ajal kui paepealsed või asfaldiga alad ei suutnud seda kuidagi eemaldada.

Paljudele üllatuseks leiti, et ligi kolmandikus vaatlusjaamadest sadas keskmisest vähem. Narvakad said seekord kõige vähem kasta, vaid 63 mm. Ikkagi suur kergendus pärast erakordselt märga juunit, kui seal kandis kallas alla üle 210 mm.

Kust tuli «padukas»?

Juuli tegi tänavu sünoptikuile palju peavalu, eriti selle kuu lõpu vihma-akord. Mitmed prognoosimudelid andsid eelmistel päevadel õige erinevaid võimalusi ennustusteks. Et aga taevakraanid nii kauaks ja nii valla päästetakse, seda ei osanud ei masinad ega inimesed välja nuputada.

Ilmataat kordas sama kavalat manöövrit, millega mullu augusti algul sünoptikuid pettis: kallas veidi vihma, siis suundus üle lahe Soome poole.

Järsk kursimuutus ning tsüklon keeras otsa jälle meie poole, seekord hoopis kõvema valinguga. Sarnane stsenaarium tõmbab edukalt alt ka kogenenud sünoptikuid, ja seda igal maal.

Valehäire ei ole ka hea: 2001. aasta märtsis nõudis New Jersey ühe linna meer ennustajailt kahjutasu, sest ennustatud tugev lumetorm läks napilt mööda. Asutused, poed, koolid olid ju asjatult suletud.

Kümnendal juulil, seitsmevennapäeval sadas paljudes kohtades. See aga on teatavasti selgeks märgiks, et vihm ei lakka seitsme nädala kestel. Aga, oh imet, algas selle suve kõige kuivem periood.

Sellist nähtust olen täheldanud päris paljude aastate jooksul, pealegi pole Eestis vist piibli suurest uputusest saadik nädalaid jutti sadanud.

Mida siis järeldada? Aga vaat seda, et meie esivanemad on tulnud siia Lõuna-Aasiast, kus suvel tõesti terveid nädalaid kallab rasket mussoonvihma! Mälestused võimsatest loodusnähtustest püsivad rahva kollektiivses mälus - ja ka rahvatarkustes - ju sajandeid.

Parajalt sooja

Teine üllatus oli see, et keskeltläbi oli heinakuu õhusoojuselt «normaalne» ehk pikaajalisele keskmisele lähedane. Esimese kümmepäevaku jaheduse korvas viimase dekaadi soojus.

Kuu õhutemperatuuriks arutati 16,7 kraadi, mis on 0,3 kraadi normist kõrgem näit. Lõunas oli soojem (Võrus 17,5 kraadi), jahedam aga Sõrves ja Kuusikul (ligi 16 kraadi). Palavaim päev oli 23. juuli, kui Valgas mõõdeti 28,6 soojakraadi.

Juuli paistis seekord ka temperamendiga silma: laulupeo ajal möllas tornaado Virumaal Varangu külas,

Mulgimaal tabas väik Tarvastu kiriku torni ning Viljandi folgi ajal puud (õnneks - mujal maailmas katkestatakse välipidustused äikese korral!).

Üldse oli pikse paukumist kuulda pea igal kolmandal päeval.

Aastate eest

1904. aasta heinakuu oli Tartus peaaegu rekordiliselt külm (14,2 kraadi) ja parajalt vihmane (66 mm).

Postimehele kirjutati:

☒ Suvekuumust pole meie maal kahel viimasel aastal sugugi tunda olnud ja nähtavasti läheb tänavune suvi selleta mööda, sest neid päevi, kus soojamõõtja üle 20 graadi tõuseb, võib sõrmede pääl ära lugeda. Teisiti on lugu väljamaal, nimelt Lääne Euroopas, kus mullu mitmel korral päris põrgupalavus valitses, (mille mõjul marssidel hulgana sõjamehi nõrkenult teele maha jäi ja mitmed selle kätte surivadki).

☒ Tartust. Soojamõõtja puudus linna poolt asutatud hinnata supelusmajas on praegusel ajal supelusehimulistele suureks takistuseks. Mitmed käivad supelusmaja vahi juures vee soojust küsimas, kuid vastust ei teata anda. Paljud ei malda umbespääst ennast riidest lahti võtta ning lähevad niisama kuivalt tagasi kui tulivad.

1954. aasta juuli oli Tartus nagu tänavugi vihmane (127 mm), kuid temperatuurilt «paras» (16,7 kraadi).

Edasile teatasid korrespondendid:

☒ Tartumaal, vaatamata sajusele ilmale, heinatööde rinne aina laienes. Mujal maailmas oli ilmaelu raskem: Filipiine tabas tugev maavärin, Jaapanis Kiusiu saarel algasid raskete vihmade tagajärjel maalihked, uputus tabas ka Nepali. Hukkus üle 300 inimese ning kahe tuhande karilooma.

Ilmaelu välismaal

Välisilm oli tänavu juulis selline nagu ikka ☒- kohati oli liigset kuumust või külma, põuda või märga. Mussoonvihmad on Lõuna-Aasias nõudnud juba 1300 ohvrit, Bangladeshist oli kaks kolmandikku vee all. Taifuun Minduelle (korea keeles nartsiss) rapsis kõvasti Filipiine ja Taiwani saari.

Tokyo sai uueks kuumarekordiks 39,5 kraadi. Kole külm on tänavune talv lõunapoolkeral: Peruu Andides oli pakaseohvreid ligi poolsada, Antarktikas mõõdeti Vostoki jaamas polaarõiseks temperatuuriks isegi 80,3 kraadi!